

Власник компанії vs кінцевий бенефіціар: чи є різниця і як її визначити?

Юлія ФЕДЧЕНКО,
юрист IBC LEGAL SERVICES

Станом на кінець 2019 р. в Україні нараховувалося 697 282 активних підприємств. Кожен з засновників цих підприємств при створенні стикався з поняттями «власник» та «кінцевий бенефіціарний власник». І якщо з терміном «власник» запитань майже не виникає, то поняття «кінцевий бенефіціарний власник» у ході свого існування зазнавало змін з прийняттям певних нормативних актів.

Звернувшись до нормативно-правової бази, дізнаємося, що власником товариства є фізична або юридична особа, яка володіє часткою у статутному капіталі такого товариства. При цьому розмір частки не обмежується. Відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 06.12.2019 р. №361-IX, кінцевим бенефіціарним власником є будь-яка фізична особа, яка здійснює вирішальний вплив (контроль) на діяльність клієнта та/або фізичну особу, від імені якої проводиться фінансова операція.

Кінцевим бенефіціарним власником є:

- для юридичних осіб — будь-яка фізична особа, яка здійснює вирішальний вплив на діяльність юридичної особи (в т. ч. через ланцюг контролю/володіння);
- для трастів, утворених відповідно до законодавства країни їх утворення, — засновник, довірчий власник, захисник (за наявності), вигодоодержувач (вигодонабувач) або група вигодоодержувачів (вигодонабувачів), а також будь-яка інша фізична особа, яка здійснює вирішальний вплив на діяльність трасту (в т. ч. через ланцюг контролю/володіння);
- для інших подібних правових утворень — особа, яка має статус, еквівалентний або аналогічний особам, зазначеним для трастів.

Ознакою здійснення прямого вирішального впливу на діяльність є безпосереднє володіння фізичною особою часткою у розмірі не менше 25% статутного (складеного) капіталу або прав голосу юридичної особи. Ознаками здійснення

непрямого вирішального впливу є володіння фізичною особою часткою у розмірі не менше 25% статутного (складеного) капіталу або прав голосу юридичної особи через пов'язаних фізичних чи юридичних осіб, трасти або інші подібні правові утворення чи здійснення вирішального впливу шляхом реалізації права контролю, володіння, користування або розпорядження всіма активами чи їх часткою, права отримання доходів від діяльності юридичної особи, трасту або іншого подібного правового утворення, права вирішального впливу на формування складу, результати голосування органів управління, а також вчинення правочинів, які дають можливість визначати основні умови господарської діяльності юридичної особи чи діяльності трасту або іншого подібного правового утворення, приймати обов'язкові до виконання рішення, що мають вирішальний вплив на діяльність юридичної особи, трасту або іншого подібного правового утворення незалежно від формального володіння. При цьому кінцевим бенефіціарним власником не може бути особа, яка має формальне право на 25% чи більше статутного капіталу або прав голосу в юридичній особі, але є комерційним агентом, номінальним власником або номінальним утримувачем чи лише посередником щодо такого права.

Таким чином, бачимо, що власником (засновником, учасником) може бути як фізична, так і юридична особа, а кінцевим бенефіціарним власником — виключно фізична особа (у окремих випадках група осіб), яка має володіти 25% чи більше статутного капіталу товариства.

З набуттям чинності Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 06.12.2019 р. №361-IX компанії зобов'язані розкривати інформацію про своїх кінцевих бенефіціарних власників. Зокрема, при здійсненні реєстрації та під час вчинення правочинів проводиться ідентифікація та верифікація юридичних осіб.

Юридичні особи зобов'язані підтримувати інформацію про кінцевого бенефіціарного власника та структуру власності в актуальному стані, оновлювати її та повідомляти державного реєстратора про зміни протягом 30 робочих днів з дня їх виникнення, подавати державному реєстратору документи, що підтверджують ці зміни. Якщо зміни у структурі власності та інформації про кінцевого бенефіціарного власника відсутні, юридичні особи зобов'язані повідомляти державного реєстратора про відсутність таких змін при проведенні державної реєстрації будь-яких змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі.

Серед іншого, Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» від 15.05.2003 р. №755-IV передбачено процедуру підтвердження відомостей про кінцевого бенефіціарного власника юридичної особи. Так, ст. 171 вказаного Закону передбачає, що для підтвердження відомостей про кінцевого бенефіціарного власника щорічно, починаючи з наступного року з дати державної реєстрації юридичної особи, протягом 14 календарних днів подаються такі документи:

- 1) заява про підтвердження відомостей про кінцевого бенефіціарного власника;
- 2) структура власності за формою та змістом, визначеними відповідно до законодавства;
- 3) витяг, виписка чи інший документ з торговельного, банківського, судового реєстру тощо, що підтверджує реєстрацію юридичної особи-нерезидента в країні її місцезнаходження (у разі, якщо засновником юридичної особи є юридична особа-нерезидент);
- 4) нотаріально засвідчена копія документа, що посвідчує особу, яка є кінцевим бенефіціарним власником юридичної особи, — для фізичної особи-нерезидента та, якщо такий документ оформлений без застосування засобів Єдиного державного демографічного реєстру, — для фізичної особи-резидента.

Вказані документи містять перелік даних, які дають змогу встановити кінцевих бенефіціарних власників. Інформацію про кінцевого бенефіціарного власника юридичної особи можна отримати у вільному доступі у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань.

Юридичні особи, зареєстровані до 28 квітня 2020 р., зобов'язані подати державному реєстратору інформацію про своїх кінцевих бенефіціарних власників у обсязі, визначеному Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 06.12.2019 р. №361-IX, та структуру власності протягом 3 місяців з дня набрання чинності нормативно-правовим актом, яким будуть затверджені форма та зміст структури власності. Зазначимо, що станом на сьогодні форму структури власності не затверджено.

Таким чином, юридичні особи, надаючи всю вказану вище інформацію, дають органам державної влади юридично дозволена можливість контролю за особами, які є власниками та/або кінцевими бенефіціарними власниками. У свою чергу, державні реєстратори зобов'язані здійснювати перевірку (верифікацію) відомостей про кінцевих бенефіціарних власників на основі отриманих документів та інформації з інших державних реєстрів.

